Наукова бібліотека СумДПУ імені А. С. Макаренка

Художній спосіб освоєння феномену Григорія Сковороди

літературне інфоліо до 300-річчя від дня народження

Суми 2022

Бути щасливим – це значить пізнати, знайти самого себе.

Григорій Сковорода

Григорій Сковорода належить до найяскравіших постатей в українській літературі та філософії. Його незвичайність у житті і творчості визначає межова ситуація між старою та новою епохами в історії України, давнім та новим її письменством. До кінця життя Сковорода багато подорожував, складав філософські трактати та діалоги, вірші та байки. Сягнувши у своїх помислах життєво важливих, екзистендійно вагомих проблем людського буття, Сковорода досі актуальний — як особистість, мислитель, письменник. Феномен Григорія Сковороди упродовж уже трьох століть залишається предметом досліджень різного характеру – філософського, педагогічного, культурологічного, літературознавчого, власне літературного (художнього).

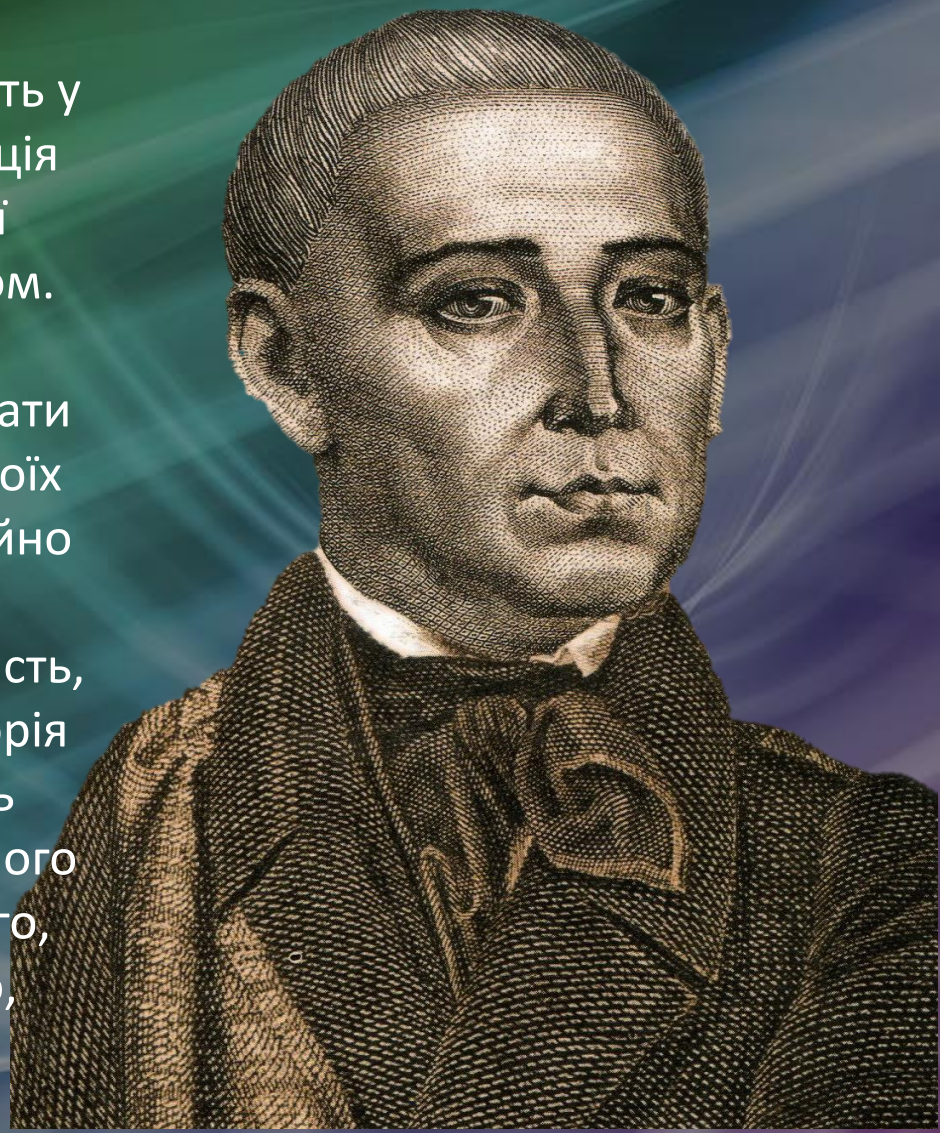

Благословенні ви, сліди,
Не змиті вічності дощами,
Мандрівника Сковороди

М. Т. Рильський

Поезії присвячені Григорію Сковороді написані зі свідомою метою зобразити його, як особистість світового рівня, видатного представника великої культури, що й зумовило урочисте й піднесене звучання поезій. В них зникає межа між душею, розумом, думками й почуттями Григорія Сковороди й автора, вони зливаються у неподільне ціле. Провідним мотивом поезій є «несмертність людського духу, явленого в різних формах, але передовсім – у творчості». Образ Сковороди є наскрізним у поезії, реалізуючись у двох вимірах, у двох протилежних площинах – духовній і матеріальній.

Тичина, П. Г. Сонячні кларнети [Текст] / П. Г. Тичина. – Київ : Дніпро, 1990. – С. 317-348

І знову сповнюється миру
душа Сковороди.
І тиху флейту з-за пояса діставши,
він починає славить світ,
того, хто в світ його послав
і пізнавать себе самого научив.
І тиха флейта, як метелик,
летить до лісу, на жита,
прозоро над Дніпром тріпоче…

Симфонія «Сковорода»

Павло Тичина

Павличко, Д. Вибрані твори [Текст] : в 2-х т. Т. 1 / Д. Павличко. – Київ : Дніпро, 1979. – 517 с.

Хвала і слава сонцеві і росам,
Що розсипають по мураві день.
Ганьба розледачілим малоросам,
Що не достукався до них Монтень.

І, взявши палицю від тину
Він темними байраками пішов
Кріпацьким дітям викладать латину.
Бентежити думками рабську кров.

Вінграновський, М. Вибрані твори [Текст] / М. Вінграновський. – Київ : Дніпро, 1986. – 463 с.

Ти чуєш, Дніпре, ріко-хліборобе!
Ще перший розум наш – Сковорода Григорій –
До тебе йшов у думнім щасті-горі…

Індустріальний сонет

Олійник, Б. І. Вибране : поезії, поеми [Текст] / Б. І. Олійник ; передм. М. Шевченка. – Київ : Етнос, 2009. – 638 с.

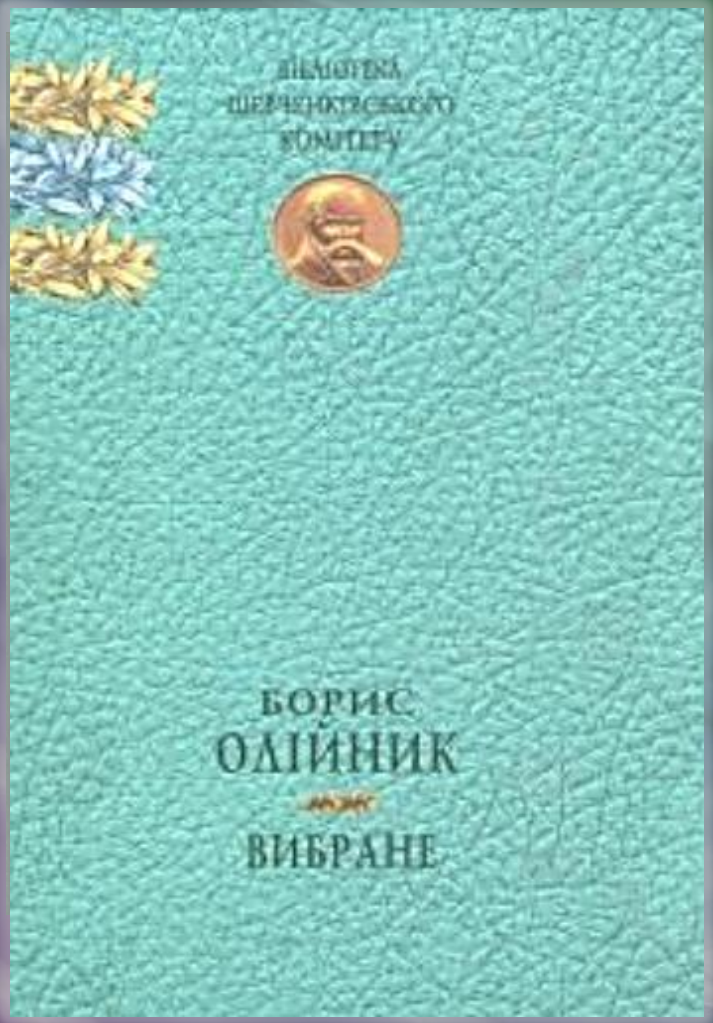

Ще не було Чорнух, ані Полтави,
Батий ще не збирав свою орду, –
Та вже слов'янство здобулось на право:
Подарувати нам Сковороду.

Ніщо ніколи не минає марно:
Ще тільки-но збиралося на світ,
Та вже давно дозрів шляхетний мармур,
В який ім'я його вкарбує світ.

Хай ляже на могилі незабутній
Простий вінок… ромашка і чебрець.
Але хіба він формою в майбутнім
Не нагадає дантівський вінець?

Куліш, П. А. Твори в двох томах [Текст]. Т. 2 : Чорна рада: хроніка 1663 року; Оповідання; Драм. твори; Статті та рецензії / П. А. Куліш. – Київ : Дніпро, 1989. – 586 с.

І по торгах, і по домах,
І на письмі, і на словах…
Між письмаками, ба й попами,
Блищав умом Сковорода.

Видання вміщує два уривки з поеми «Грицько Сковорода», у якій Пантелеймон Куліш звеличував унікальну здатність поета бачити за зовнішнім внутрішнє, сховане від людського ока.

Припадаючи до зачарованих джерел пристрасного слова і пристрасної мислі Григорія Сковороди, ми відчуваємо, як сиві многотрудні віки проходять через наші серця

М. Стельмах

В розгадуванні «феномена Сковороди» біографічні романи сучасних письменників додають багато цікавого. З їх сторінок постає живий образ великого гуманіста-філософа і митця, своєрідно побачений авторами, вельми цікаво і посвоєму трактований. До речі, й головна з філософських тез, сповідуваних Сковородою, – «пізнай самого себе» – актуальна і сьогодні.

Шевчук В. О. Пізнаний і непізнаний Сфінкс: Григорій Сковорода сучасними очима: розмисли / В. О. Шевчук. – Київ: ПУЛЬСАРИ, 2008. – 528с.: іл. – (Українці в світовій цивілізації).

Книга розмислів про Григорія Сковороду сучасного українського літературознавця, історика та письменника Валерія Шевчука є цінним словом у сковородознавстві – читач знайде тут невідомий фактаж про життя і творчість філософа і зможе пізнати його моральне вчення про людину і світ.

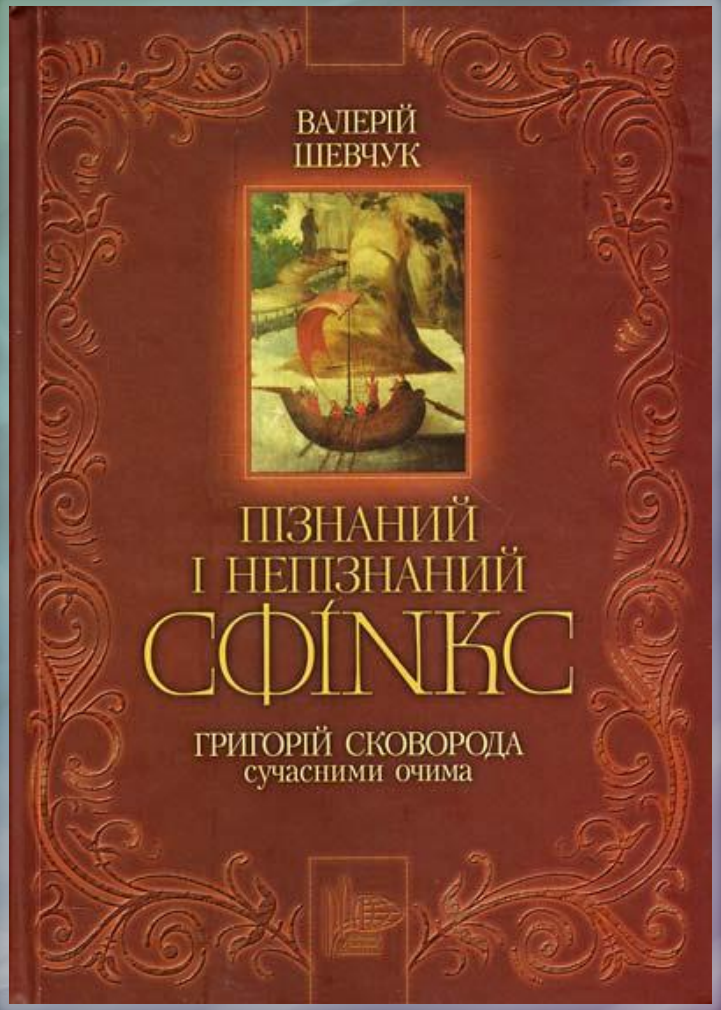

Багалій Д. І. Український мандрований філософ Григорій Сковорода / Д. І. Багалій. – Київ: Орій, 1992. – 472 с.

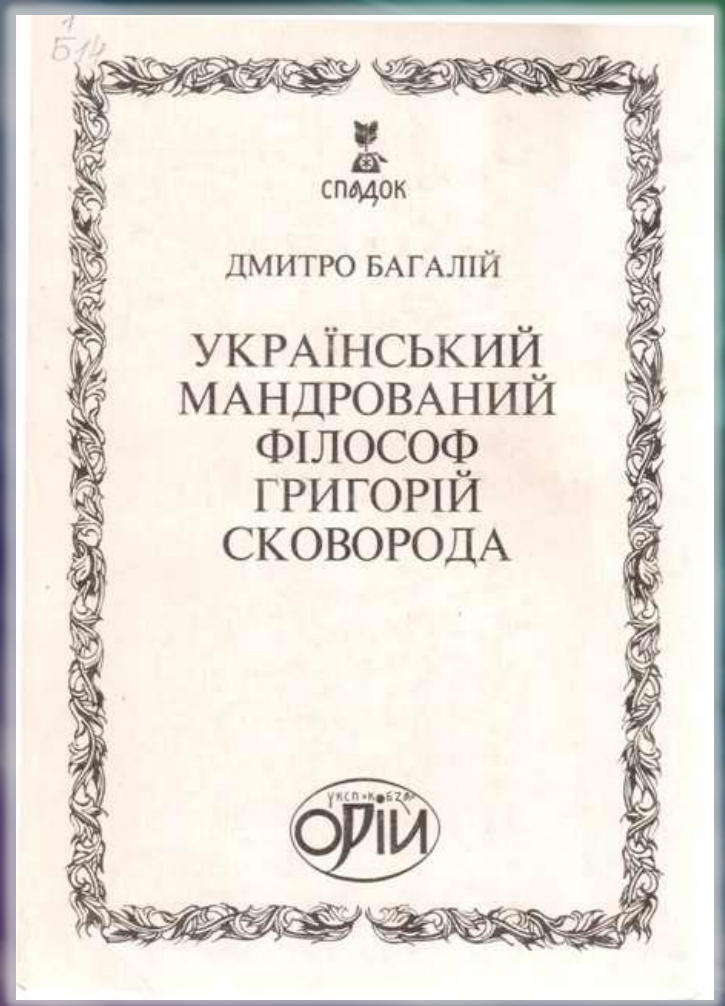

Видатний історик української культури Дмитро Багалій присвятив вивченню Сковороди кращі роки свого життя, а підсумком стала дана монографія, опублікована 1926 року за спеціальною постановою уряду України. Видання здобуло не тільки виняткового читацького інтересу, а й високої офіційної нагороди – Вищої премії Всеукраїнського комітету сприяння вченим.

Драч І. Ф. Григорій Сковорода: біографічна повість / І. Ф. Драч, С. Б. Кримський, М. В. Попович. – Київ: Молодь, 1984. – 216 с.

У дослідженні на багатому фактичному матеріалі простежується життєвий і творчий шлях Сковороди, розкривається процес формування його світогляду. У дослідженні поєднано художній виклад та літературознавчий аналіз. Автори намагалися вмотивувати процес формування світогляду мислителя, його філософські принципи тогочасною соціальною дійсністю, культурно-історичним контекстом доби, прагнули знайти джерела його життєвих і творчих настанов.

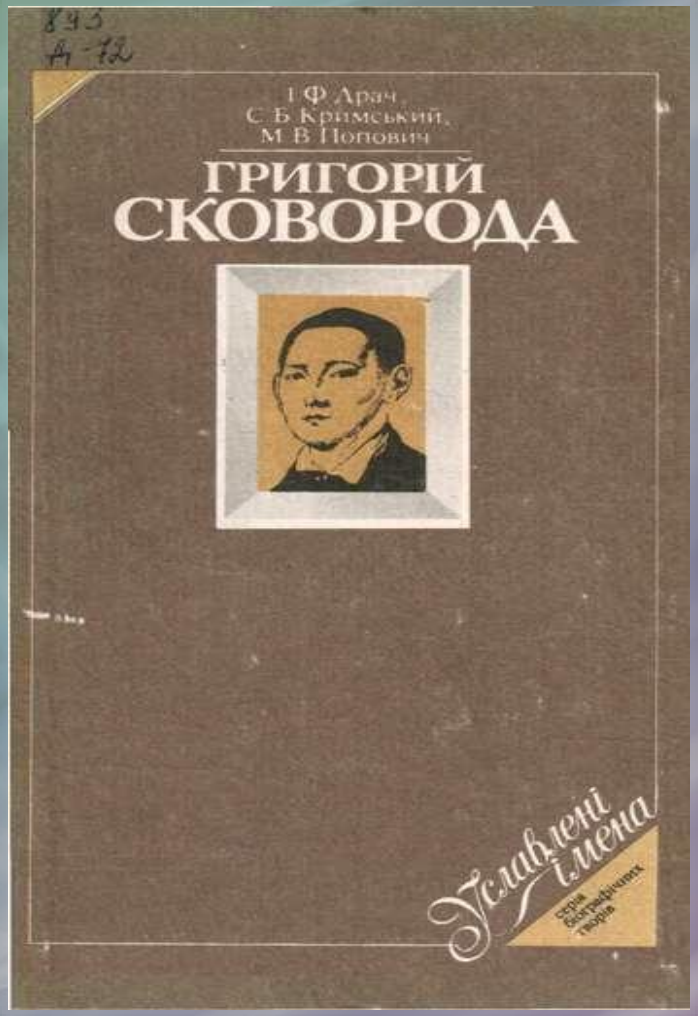

Шевчук, В. А. Предтеча: роман / В. А. Шевчук. – Київ: ЦУЛ, 2021. – 342 с.

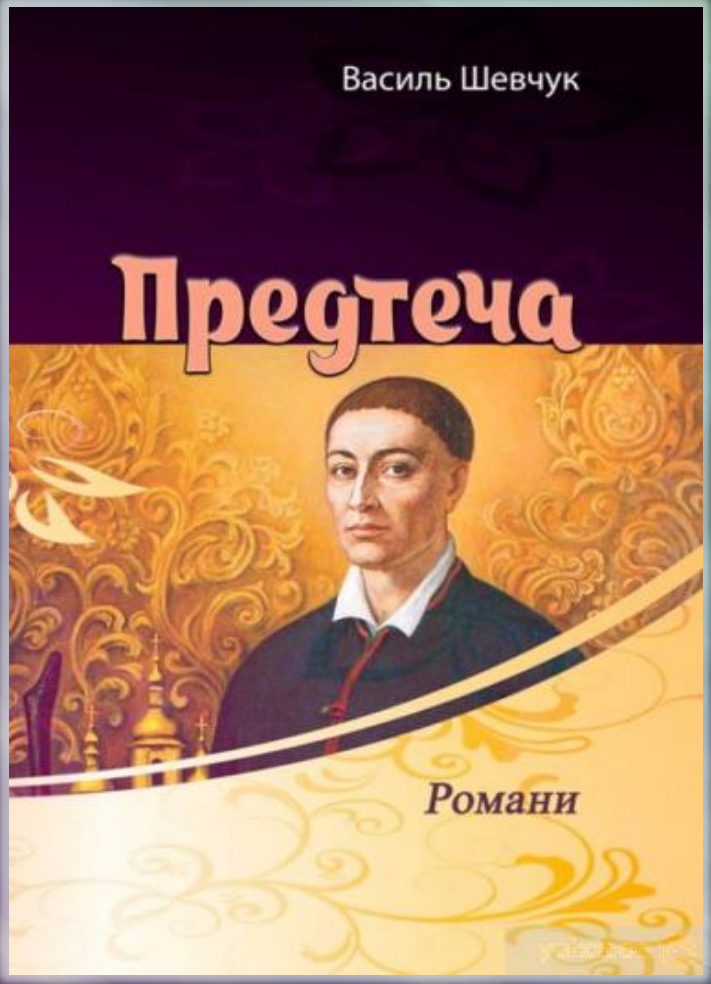

Зі сторінок роману українського письменника постає живий, своєрідно побачений і цікаво трактований образ великого митця Григорія Сковороди.

Матеріал підготувала
провідний бібліотекар Жевняк Т. О.